

Ба Шӯрои диссертациони 6D.KOA-003
назди Донишгоҳи миллии Тоҷикистон
(734025, Ҷумҳурии Тоҷикистон, ш.
Душанбе, к. Буни Ҳисорак, шаҳраки
донишҷӯён, бинои таълимии 7, ауд. 102)

ТАҚРИЗ

ба автореферати Ғаниев Убайдулло Ғайзалиевич дар мавзӯи
“Ташкили баҳисобгирӣ ва таҳлили идоракунӣ дар корхонаҳои
саноати масолеҳи сохтмонӣ” барои дарёфти дараҷаи илмӣ
номзади илмҳои иқтисодӣ аз рӯи ихтисоси 08.00.08 –
Баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудит

Дар шароити иқтисоди бозорӣ, дар баробари истифодабарии
роҳҳои самараноки хароҷоти захираҳо, корхонаҳои масолеҳи сохтмонӣ
бо мушкилоти зиёд, аз ҷумла мавҷуд набудани заминаҳои медотӣ оид ба
муайян кардани арзиши аслии масолеҳи сохтмонӣ дучор мешаванд, ки ин
омиле мебошад, ки ба сиёсати нархгузорӣ дар корхонаҳо таъсири
назаррас мерасонад. Дар робита бо ин, дуруст ва ба таври объективона
ташкил намудани баҳисобгирӣ ва таҳлили идоракунӣ мушкилоти асосии
корхонаҳои саноати масолеҳи сохтмонӣ мебошад.

Ташкили баҳисобгирӣ ва таҳлили идоракунӣ дар корхонаҳои
саноати масолеҳи сохтмонӣ масъалаҳои ҳалношудаи соҳаи мазкурро фаро
гирифта, баҳисобгирӣ ва таҳлили идоракунӣ дар бисёре аз корхонаҳои
соҳа танҳо бо ҷамъоварии иттилоот ва муайянкунии арзиши аслии
маҳсулот бо таъҷиб ба усулҳои анъанавӣ, ба таври кулӣ равона шудааст. Бо
чунин равиш таҳлил, назорат, пешниҳод иттилоот оиди тамоми унсурҳои
алоҳида фаъолияти истеҳсолии корхона, ки дар ин замина қарорҳои
идоракунӣ бояд қабул карда шаванд, мушкил мегардад.

Вобаста ба ин, зарур аст, ки баҳисобгирӣ ва таҳлили идоракунӣ дар
заминаи усулҳои инноватсионии дар таҷрибаи байналмилалӣ
истифодашаванда ташкил карда шавад, то таъминоти иттилоотии
заруриро барои қабули қарорҳои идоракунӣ чорӣ, фаврӣ ва стратегӣ
таъмин намояд. Дар робита ба ин, низоми баҳисобгирӣ ва таҳлили
идоракунӣ дар корхонаҳои истеҳсолкунандаи саноати масолеҳи сохтмонӣ
бояд бо назардошти хусусиятҳои фаъолияти онҳо ва технологияи
истеҳсолот мутобиқ карда шавад.

Мавзӯи диссертациони Ғаниев У.Ғ хеле муҳим ва рӯзмара аст, зеро
масъалаҳои ташкили баҳисобгирӣ ва таҳлили идоракунӣ дар корхонаҳои
саноати масолеҳи сохтмонӣ дар байни олимони ватанӣ ва хориҷӣ мавриди
таваҷҷуҳи зарурӣ қарор нагирифтаанд. Баъзе ҷанбаҳои методологии

баҳисобгирӣ ва таҳлили идоракунӣ, ҳисоботи идоракунӣ ба таври умумӣ дар корҳои олимони мавриди баррасӣ қарор гирифта, аммо масъалаҳои ташкили баҳисобгирӣ ва таҳлили идоракунӣ, ҳисоб кардани арзиши масолеҳи сохтмонӣ, технологияи истеҳсолот, усулҳои арзишмуайянкунӣ, татбиқи онҳо дар корхонаҳои саноатӣ ба таври комплексӣ омӯхта нашудааст.

Дар автореферат унвонҷӯ ба чунин мушкилот, чун мутобиқгардонидани методикаи ташкили баҳисобгирии идоракунӣ ба талаботи муносири идоракунӣ, истифодаи усулҳои наватарини дар таҷрибаи хориҷӣ истифода шуда, омилҳои таъсиррасон ба ташкили баҳисобгирии идоракунӣ, муайянкунии арзиши аслии маҳсулот, ҳисоботи идоракунӣ, методикаи ташкили таҳлили идоракунӣ дар корхонаҳои саноати масолеҳи сохтмонӣ таваҷҷуҳ намудааст.

Чи хеле, ки аз автореферат дида мешавад, диссертатсияи Ғаниев У.Ф. дар сатҳи баланди илмӣ анҷом дода шудааст. Дар автореферат қайд карда шудааст, ки низоми баҳисобгирии муҳосибӣ (молиявӣ)-и имрӯз дар корхонаҳои саноати масолеҳи сохтмони Ҷумҳурии Тоҷикистон амалкунанда талаботи менечеронро қаноатманд карда наметавонад. Ҳисоботи молиявӣ, ки дар заминаи баҳисобгирии муҳосибии молиявӣ омода мешавад, барои қабули қарорҳои идоракунии фаврӣ қобили истифода нест. Муаллиф асарҳои илмиро омӯхта, мафҳумҳои асосии баҳисобгирии идоракунӣ алоқамандро аз назари худ шарҳ додааст. (с. 10).

Муаллиф таҳлили идоракуниро дар низоми баҳисобгирии идоракунӣ омӯхта, модели алоқамандии иттилоотии баҳисобгирии идоракунӣ ва таҳлили идоракуниро коркард ва пешниҳод намудааст (с. 11). Усулҳои арзишмуайянкуниро дар таҷрибаи хориҷӣ омӯхта чунин меҳисобад, ки "... тарзи нисбатан ояндадори баҳисобгирӣ, бо назардошти истифодаи он дар корхонаҳои саноатии Тоҷикистон усули ҳамгирокунандаи усулҳои «директ-костинг» ва «стандарт-костинг» бо унсурҳои бучетикунонӣ мебошад (с. 15)". Инчунин барои мукамалгардони самтҳои рушди баҳисобгирӣ ва таҳлили идоракунии хароҷот дар мисоли корхонаҳои саноати масолеҳи сохтмонӣ муаллиф тавсия медиҳад, ки барои ҳисоби таркибии 10730 «Истеҳсолоти нотамо» ҳисобҳои таркибии иловагӣ (тартиби якум), зерҳисобҳо (тартиби дуюм) ва ҳисобҳои таҳлилий (тартиби сеюм) кушода шаванд (с. 19).

Саҳми муҳими дигар ин мукамалгардони таҳлили идоракунӣ дар асоси маълумотҳои баҳисобгирии идоракунӣ мебошад, ки муаллиф вобаста ба ин модели раванди таҳлили идоракунӣ дар асоси маълумоти баҳисобгирии идоракуниро таҳия намудааст (с. 23).

Хулоса, диссертант дар рисолаи илмии худ тавонистааст, ки ҷанбаҳои назариявӣ, методӣ ва амалии низоми баҳисобгирӣ ва таҳлили идоракунии дар корхонаҳои саноати масолеҳи сохтмонро мавриди таҳқиқ қарор диҳад. Муаллиф таҳқиқоти илмиро бо риояи тамоми талаботҳои иҷроии он ба итмом расонидааст, ки дорои аҳамияти илмӣ мебошад.

Дар баробари бартариятҳо дар автореферат баъзе камбудӣ ва норасоӣҳо ба назар мерасанд, ки онро ҳамчун эрод бояд қайд намоем:

1. Аҳамияти амалии мавзӯ ва натиҷаҳои таҳқиқотро қайд намуда, чунин мешуморем, ки васеъ намудани заминаи таҳқиқ ба мақсад мувофиқ аст.

2. Дар автореферат саҳ. 22 чунин қайд карда мешавад, ки тибқи методикаи пешниҳод шуда, нишон медиҳанд, ки нуқтаи безарарӣ барои истеҳсоли шағал дар ҶДММ «Рухшона» бо истифодаи модели анъанавӣ 9837 м³-ро ташкил медиҳад. Бузургии таҳриркардашудаи нуқтаи безарарӣ тибқи модели таҳиянамудаи муаллиф бошад, 10278 м³ мебошад. Аз ин ҷо бармеояд, ки дар ҶДММ «Рухшона» бузургии барои соли 2022 пешбинишавандаи нуқтаи безарарӣ барои истеҳсоли шағал 10278 м³ мебошад. Яъне дар соли 2022 бо ноил гардидан ба истеҳсоли 10278 м³ шағал корхона ба гирифтани фоида оғоз менамояд. Аммо дар ин ҷо нишондиҳандаҳои омилӣ, ки таҳлил карда шудаанд дида намешавад.

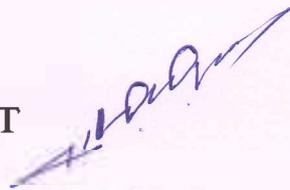
3. Дар саҳ.19 аз ҷониби муаллиф бо мақсади такмил додани ташкили баҳисобгирии муҳосибӣ тавсия дода шудааст, ки барои ҳисоби таркибии 10730 «Истеҳсолоти нотаом» ҳисобҳои таркибии иловагӣ (тартиби якум), зерҳисобҳо (тартиби дуюм) ва ҳисобҳои таҳлилий (тартиби сеюм) кушода шаванд. Барои ҷорӣ намудани ҳисобҳои иловагӣ ва зерҳисобҳо дар Нақшаи ҳисобҳои муҳосибӣ байни ҳисобҳои асосии 10730 “Истеҳсолоти нотаом” ва 10740 “Маҳсулоти тайёр” иловатан барои 10 ҳисоб ҷо ҳолӣ монда шудааст, ки метавонанд бо дарназардошти хусусиятҳои корхонаҳои саноати масолеҳи сохтмонӣ ҳисобҳои иловагиро ҷойгир намоянд.

Камбудӣ ва норасоӣҳо, ки дар боло қайд карда шуданд, ҳамчун пешниҳод барои хуб ва васеъ шудани доираи таҳқиқот оварда шуда, онҳо ислоҳшаванда мебошанд ва хусусияти тавсиявӣ доранд. Бояд қайд намуд, ки ин камбудӣҳо ба мазмуни асосии кори илмӣ монеа шуда наметавонанд. Автореферат ва мақолаҳои ҷопшуда сохтори диссертатсияро ба пуррагӣ дар бар мегиранд.

Дар маҷмӯъ, чунин хулосабарорӣ намудан мумкин аст, ки диссертатсия ба талаботҳои б. 31, 32, 33 “Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ” (қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, таҳти № 267) ҷавобгӯ буда, муаллифи он – Ғаниев У.Ф. сазовори гирифтани дараҷаи

илмий номзади илмҳои иқтисодӣ аз рӯи ихтисоси 08.00.08 - Баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудит мебошад.

Тақризгар,
Муовини раиси Шӯрои ИҶМК ва А ҶТ
номзади илмҳои иқтисодӣ, САР

Содиқов С.И.

Имзои Содиқов С.И.-ро тасдиқ мекунам:

Сардори маъмурияти ИҶМК ва А ҶТ

Н.Бафоева

Суроға: Ҷумҳурии Тоҷикистон, шаҳри Душанбе, кучаи Муродулло Шерализода 18/1А, МС София, ошонаи 3, телефон: (+992) 934346916, E-mail: info@ripaa.tj